

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана факультету
міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу
доц. Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ»**

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)
галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
(шифр і назва)
освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії»
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни обов'язкова
(обов'язкова/ за вибором)
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

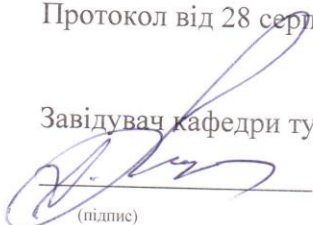
Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу “29” серпня 2023 року, протокол №1

Розробники програми:

Парфіненко Анатолій Юрійович – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Протокол від 28 серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

(підпис)

доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми

«Міжнародні відносини та регіональні студії»

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії»

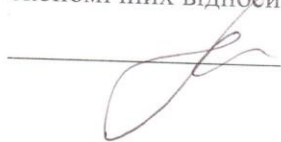
(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “29” серпня 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

доц. Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Зовнішня політика України» складена відповідно до освітньо-професійної програми

«Міжнародні відносини та регіональні студії»

підготовки бакалавра

за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою** вивчення дисципліни «Зовнішня політика України» є отримання здобувачами вищої освіти поглиблених знань щодо концептуальних засад зовнішньої політики України, зовнішньополітичної діяльності України по забезпеченню її національних інтересів у системі міжнародних відносин.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Зовнішня політика України» є формування наступних компетентностей:

- формування загальних компетентностей:

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 18. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті.

формування наступних спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК 5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК11. Здатність аналізувати природу та еволюцію міжнародних організацій, їх місця у системі міжнародних відносин, основних форм та перспектив співпраці України з ними.

СК15. Здатність оцінювати особливості та традиції політичної поведінки країн світу в контексті об'єктивних потреб і можливостей розвитку міжнародних стосунків.

СК16. Здатність аналізувати внутрішні та зовнішні чинники розвитку регіональних спільнот (геополітичних, географічних, економічних, цивілізаційних та інших, регіональні угруповання, країни та регіони як суб'єкти міжнародних відносин та глобальної конкуренції).

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
2-й	
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
56 год.	год.
в т. ч. індивідуальні завдання (курсова робота)	
20 год.	год.

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають досягти наступних результатів:

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні довідки.

РН13. Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

РН 18. Розуміти основи сучасного міжнародного права, його впливу на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

РН 20. Проводити самостійні дослідження проблем міжнародних відносин із використанням наукових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів.

РН 22. Аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, готувати інформаційні та аналітичні документи, із дотриманням норм та правил їх оформлення.

РН 28. Розуміння зовнішньої політики США та країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Історико-геополітичні передумови та нормативні основи зовнішньої політики України

Тема 1. Зовнішня політика України в системі сучасних міжнародних відносин

Міжнародне середовище існування української держави. Вплив російсько-української війни на міжнародну безпеку та глобальний світопорядок. Сутність та особливості зовнішньої політики держави, її цілі та національні інтереси. Доктринальні основи зовнішньої політики України. Протидія російській агресії як ключовий напрямок зовнішньої політики України.

Тема 2. Історико-геополітичні передумови та основні етапи формування зовнішньополітичної діяльності Української держави

Зовнішньополітичні відносини в добу Київської Русі. Дипломатична діяльність українських гетьманів. Українська зовнішня політика в період національно-визвольної революції 1917 – 1921 рр. УСРР в системі радянської зовнішньої політики в міжвоєнний період. Відновлення зовнішньополітичних функцій УРСР в роки Другої Світової війни. Врегулювання територіальних питань та зміна українських кордонів і складу населення після Другої Світової війни. Участь УРСР у розв'язанні повоєнних проблем Європи. УРСР у міжнародних відносинах у період «холодної» війни та блокового протистояння. Парадигма зміни сприйняття України як об'єкта стратегічного інтересу з боку США та країн Західної Європи.

Тема 3. Суверенізація зовнішньої політики незалежної України

Підготовка до становлення суб'єктності України в міжнародних відносинах. Історичні особливості становлення зовнішньої політики незалежної України. Декларація про державний суверенітет і Закон про економічну самостійність, основні принципи внутрішньої й зовнішньої політики України. Акт проголошення незалежності України. Постанова ВР «Про реалізацію Декларації про державний суверенітет України у сфері зовнішніх зносин». Звернення ВРУ «До парламентів і народів світу» (5 грудня 1991 р.). «Основні напрями зовнішньої політики України» (1993 р.). Поняття багатовекторності зовнішньополітичної діяльності. Визнання і встановлення дипломатичних відносин з іноземними державами. Перші кроки молодого української дипломатії щодо забезпечення її міжнародного визнання у 1990–1991 рр.

Тема 4. Інституційно-правові засади зовнішньої політики України

Засади та принципи зовнішньої політики України. Стратегія зовнішньої політики України, напрями зовнішньої політики України. Система органів та уповноважених осіб, які забезпечують зовнішню політику України.

Зовнішньополітичний потенціал та місце України у міжнародних рейтингах. Проблема формування іміджу України в світі. Бренд України. Український Інститут, напрямки його діяльності. Проекти Українського Інституту.

Тема 5. Зовнішньополітичні виклики на початковому етапі української незалежності

Територіальні цілісність і непорушність кордонів. Кримська проблема в українсько-російських міждержавних відносинах. Іноземні військові формування на території України. Ядерні гарантії України. Будапештський меморандум. Позиція України щодо заборони випробувань ядерної зброї, повної ліквідації ядерної та іншої зброї масового знищення. Реалізація курсу на без'ядерний статус. Україна – без'ядерна та позаблокова й нейтральна держава.

Тема 6. Безпековий вимір зовнішньої політики України. Відносини Україна-НАТО

Забезпечення національної безпеки як пріоритет зовнішньої політики України. НАТО як основний безпековий інститут держав Заходу. Правові основи та механізми інтеграції України в НАТО. Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО (Мадрид, 9 липня 1997). Комісія Україна НАТО (1997-2023). Рішення Бухарестського саміту 2008 р. Вільнюський саміт та створення Ради Україна-НАТО. Зміцнення політичних зв'язків і перспективи інтеграції України з НАТО. Міжнародна коаліція надання військової допомоги Україні «Рамштайн».

Розділ 2. Стратегічні напрямки зовнішньої політики України

Тема 7. Українсько-російські відносини 1992-2022 рр. та співробітництво України на пострадянському просторі

Великий договір 1997 р. про «дружбу і партнерство» з Росією та його базові положення. Скасування договору у 2018 р. Російські інтеграційні проекти. Торговельні війни між Україною та Росією. Значення Харківських угод для агресії Росії проти України. Агресія РФ в Криму та його окупація. Війна на Сході України та підтримка Росією терористичних так званих «народних республік». Визнання Росії агресором (2015 р.). Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24.02.2022 та визнання Росією терористичних угруповань ДНР та ЛНР як «незалежних» держав. Заява МЗС України щодо розриву дипломатичних відносин з Росією без розриву консульських відносин. Визнання РФ державою-терористом із тоталітарним неонацистським режимом (Закон України «Про заборону пропаганди російського неонацистського тоталітарного режиму, акту агресії проти України з боку РФ як держави-терориста, символіки, яка використовується збройними та іншими воєнними формуваннями РФ у війні проти України» від 22.05.2022 р.). Ухвалення Парламентською асамблеєю Ради Європи резолюції щодо визнання російського режиму терористичним (від 13 жовтня 2022 року).

Українська дипломатія у боротьбі за мир та міжнародну безпеку в умовах російсько-української війни.

Співробітництво України з країнами Південного Кавказу та Центральної Азії.

Тема 8. Міжнародні відносини України з Європейським Союзом та країнами Західної Європи

Європейська інтеграція – закономірний історичний процес, провідна тенденція розвитку постмодерної системи міжнародних відносин. Основні етапи відносин Україна-ЄС. Угода «Про асоціацію» як крок до європейської інтеграції. Ключові сфери співробітництва. Еволюція взаємовідносин у 2014-2022 рр. Надання Україні офіційного статусу кандидата на вступ до Євросоюзу в 2022 р. Надання ЄС військово-політичної, економічної та гуманітарної допомоги Україні у супротиві російській агресії. Особливості ставлення окремих держав-членів Європейського Союзу до перспектив європейської інтеграції України.

Тема 9. Україна – країни Північної Америки

Зовнішньополітичні відносини Україна-США. Трестороння заява Президентів США, Російської Федерації та України від 14 січня 1994 року, Будапештський меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 5 грудня 1994 року. Заява В. Ющенка та Дж. Буша 4 квітня 2005 року про нову еру стратегічного партнерства. Пріоритети співробітництва Україна – США (Дорожня карта) від 31 березня 2008 р. Хартія Україна – США про стратегічне партнерство (20 грудня 2008 р.). Хартія стратегічного партнерства Україна – США, 10 листопада 2021. Рамкова угода щодо стратегічних основ оборонного партнерства між Міністерством оборони України та Міністерством оборони США (31 серпня 2021 р.). Особливе партнерство України та Канади. Роль української діаспори.

Тема 10. Відносини України з країнами Центральної та Східної Європи

Пріоритети україно-польських відносин. Проблеми україно-румунських відносин. Україно-угорські відносини. Відносини України з країнами Балтії (Латвія, Литва, Естонія).

Тема 11. Проблеми та перспективи розвитку відносин України з країнами Африки та Латинської Америки

Національні інтереси України в Транссахарській Африці. Стратегічні пріоритети України у відносинах з країнами Латинської Америки.

Тема 12. Україна та країни Азії та Близького Сходу

Україно-китайські відносини. Україно-японські відносини на сучасному етапі. Відносини України з Південною Кореєю. Шляхи та перспективи взаємодії з Індією. Національні інтереси і країнах Близького Сходу. Україно-турецькі відносини.

Тема 13. Участь України в універсальних міжнародних організаціях

Участь України в системах та структурах ООН. Участь України в операціях ООН з підтримання миру. Співпраця у галузі роззброєння. Членство України в Раді Безпеки ООН: основні моменти діяльності. Програма розвитку ООН, Фонд

народонаселення ООН, Міжнародна організація з міграції. Міжнародний суд ООН. Міжнародний кримінальний суд. Ратифікація Римського статуту Міжнародного кримінального суду.

Тема 14. Участь України в регіональних міжнародних організаціях

Україна та Рада Європи – історія відносин. Діяльність української делегації в ПАРЄ. Європейський суд з прав людини. Організація з безпеки і співробітництва в Європі. Діяльність Постійної делегації України в ПА ОБСЄ.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п	інд	ср		л	п	інд	ср
Розділ 1. Історико-геополітичні передумови та нормативні основи зовнішньої політики України										
Тема 1. Зовнішня політика України в системі сучасних міжнародних відносин	11	4	4		3					
Тема 2. Історико-геополітичні передумови та основні етапи формування зовнішньополітичної діяльності Української держави	7	2	2		3					
Тема 3. Суверенізація зовнішньої політики незалежної України	6	2	2		2					
Тема 4. Інституційно-правові засади зовнішньої політики України	6	2	2		2					
Тема 5. Зовнішньополітичні виклики на початковому етапі української незалежності	6	2	2		2					
Тема 6. Безпековий вимір зовнішньої політики України. Відносини Україна-НАТО	7	2	2		3					
Разом за розділом 1	43	14	14		15					
Розділ 2. Стратегічні напрямки зовнішньої політики України										
Тема 7. Українсько-російські відносини 1992-2022 рр. та співробітництво України на пострадянському просторі	11	4	4		3					
Тема 8. Міжнародні відносини України з Європейським Союзом та країнами Західної Європи	7	2	2		3					
Тема 9. Україна – країни Північної Америки	7	2	2		3					
Тема 10. Відносини України з країнами Центральної та Східної Європи	7	2	2		3					
Тема 11. Проблеми та перспективи розвитку відносин України з	6	2	2		2					

країнами Африки та Латинської Америки									
Тема 12. Україна та країни Азії та Близького Сходу	7	2	2		3				
Тема 13. Участь України в універсальних міжнародних організаціях	6	2	2		2				
Тема 14. Участь України в регіональних міжнародних організаціях	6	2	2		2				
Разом за розділом 2	57	18	18		21				
Підготовка курсової роботи	20			20					
Усього годин	120	32	32	20	36				

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1-2.	Тема 1. Зовнішня політика України в системі сучасних міжнародних відносин	4
3.	Тема 2. Історико-геополітичні передумови та основні етапи формування зовнішньополітичної діяльності Української держави	2
4.	Тема 3. Суверенізація зовнішньої політики незалежної України	2
5.	Тема 4. Інституційно-правові засади зовнішньої політики України	2
6.	Тема 5. Зовнішньополітичні виклики на початковому етапі української незалежності	2
7.	Тема 6. Безпековий вимір зовнішньої політики України. Відносини Україна-НАТО	2
8-9.	Тема 7. Українсько-російські відносини 1992-2022 рр. та співробітництво України на пострадянському просторі	4
10.	Тема 8. Міжнародні відносини України з Європейським Союзом та країнами Західної Європи	2
11.	Тема 9. Україна – країни Північної Америки	2
12.	Тема 10. Відносини України з країнами Центральної та Східної Європи	2
13.	Тема 11. Проблеми та перспективи розвитку відносин України з країнами Африки та Латинської Америки	2
14.	Тема 12. Україна та країни Азії та Близького Сходу	2
15.	Тема 13. Участь України в універсальних міжнародних організаціях	2
16.	Тема 14. Участь України в регіональних міжнародних організаціях	2
	Разом	32

5. Самостійна робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Тема 1. Зовнішня політика України в системі сучасних міжнародних відносин <i>Завдання:</i> проаналізувати сучасне геополітичне середовище існування української держави. Оцінити вплив російсько-української війни на	3

	<p>міжнародну безпеку та глобальний світопорядок. З'ясувати сутність та особливості зовнішньої політики держави, її цілі та національні інтереси. Проаналізувати доктринальні основи зовнішньої політики України. Визначити основні напрямки протидії російській агресії на дипломатичному фронті. Підготувати доповіді та презентації.</p>	
2.	<p>Тема 2. Історико-геополітичні передумови та основні етапи формування зовнішньополітичної діяльності Української держави <i>Завдання:</i> простежити еволюцію основних історичних етапів становлення зовнішньополітичних відносин Української держави: включаючи Київську Русь, Гетьманську державу, часи національно-визвольної революції 1917 – 1921 рр., УСРР. З'ясувати особливості відновлення зовнішньополітичних функцій УРСР по звершенні Другої світової війни. Оцінити врегулювання територіальних питань та зміну українських кордонів і складу населення після Другої Світової війни. Охарактеризувати участь УРСР у розв'язанні повоєнних проблем Європи. Визначити основні напрямки участі УРСР у міжнародних відносинах у період «холодної» війни та блокового протистояння. Проаналізувати обставини, які вплинули на трансформацію парадигми сприйняття України як об'єкта стратегічного інтересу з боку США та країн Західної Європи. Підготувати доповіді та презентації.</p>	3
3.	<p>Тема 3. Суверенізація зовнішньої політики незалежної України <i>Завдання:</i> простежити історичні умови набуття суб'єктності Україною в міжнародних відносинах. Проаналізувати основні нормативно-правові документи, які визначають принципові основи та напрямки зовнішньополітичної діяльності України: Декларація про державний суверенітет, Закон про економічну самостійність, Акт проголошення незалежності України, Постанову Верховної Ради Про реалізацію Декларації про державний суверенітет України у сфері зовнішніх зносин», Звернення ВРУ «До парламентів і народів світу» (5 грудня 1991 р.), ЗУ «Про основні напрями зовнішньої політики України» (1993 р.). Оцінити наслідки політики багатовекторності зовнішньополітичної діяльності. Простежити історичні особливості визнання і встановлення дипломатичних відносин України з іноземними державами. Проаналізувати перші кроки молодшої української дипломатії щодо забезпечення її міжнародного визнання у 1990–1991 рр. Підготувати доповіді та презентації.</p>	2
4.	<p>Тема 4. Інституційно-правові засади зовнішньої політики України <i>Завдання:</i> проаналізувати нормативно-правові документи, які визначають зовнішньополітичний курс України на сучасному етапі, визначити основи та напрямки зовнішньополітичної діяльності України відповідно до Стратегії зовнішньополітичної діяльності України. Представити систему органів та уповноважених осіб, які забезпечують зовнішню політику України. Оцінити зовнішньополітичний потенціал та місце України у міжнародних рейтингах. Визначити основні проблеми, які перешкоджають формуванню іміджу України в світі. Провести оцінку бренду України. Охарактеризувати основні напрямки діяльності Українського Інституту.</p>	2
5.	<p>Тема 5. Зовнішньополітичні виклики на початковому етапі української незалежності <i>Завдання:</i> проаналізувати територіальні претензії Росії на Крим та Севастополь. Визначити зміст територіальної суперечки між Україною та Румунією. Проаналізувати сутність та зміст ядерних гарантій для</p>	2

	України, представлених у Будапештському меморандумі (1994). Дослідити позицію України щодо заборони випробувань ядерної зброї, повної ліквідації ядерної та іншої зброї масового знищення, реалізації курсу на без'ядерний статус. Визначити умови та параметри угод щодо поділу та перебування Чорноморського флоту на території України. Початок російської агресії та денонсація угод.	
6.	Тема 6. Безпековий вимір зовнішньої політики України. Відносини Україна-НАТО Завдання: проаналізувати ключові параметри національної безпеки в стратегіях національної, державної та інформаційної безпеки. Дослідити правові основи та механізми інтеграції України в НАТО, оцінити значення Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО (Мадрид, 9 липня 1997), діяльність Комісії Україна-НАТО (1997-2023), рішення Бухарестського саміту 2008 р. для національної безпеки. Проаналізувати роль Вільнюського саміту та створення Ради Україна-НАТО для зміцнення політичних зв'язків і подальшої інтеграції України з НАТО. Проаналізувати діяльність міжнародної коаліції «Рамштайн» щодо військової допомоги Україні для протистояння російській агресії.	3
7.	Тема 7. Українсько-російські відносини 1992-2022 рр. та співробітництво України на пострадянському просторі Завдання: проаналізувати геополітичні умови та основні положення договору про «дружбу і партнерство» з Росією 1997 р. Дослідити та оцінити інтеграційні проєкти Кремля на пострадянському просторі як напрямок відновлення геополітичного впливу на унеможливлення євроінтеграційних прагнень України (СНД, Євразійське економічне співтовариство, Митний союз, Євразійський економічний Союз та ін.). З'ясувати історичний контекст та причини російсько-української економічної війни як складової геополітичного ревізійонізму Росії. Оцінити виклики Харківських угод щодо Чорноморського флоту для суверенітету України. Дослідити історичний контекст агресії Росії в Криму та Сході України, висвітлити підтримку Росією терористичних угруповань «Л/ДНР». Оцінити політичне значення рішення Верховної Ради України щодо визнання Росії агресором та державою, яка всебічно підтримує тероризм та блокує діяльність Ради безпеки ООН (2015). Проаналізувати діяльність української дипломатії у боротьбі за мир та міжнародну безпеку в умовах російсько-української війни (2014-2023). Дослідити стан співробітництва України з країнами Південного Кавказу та Центральної Азії.	3
8.	Тема 8. Міжнародні відносини України з Європейським Союзом та країнами Західної Європи Завдання: Проаналізувати основні етапи відносин Україна-ЄС. З'ясувати історичний контекст підписання та основні положення Угоди «Про асоціацію» як крок до європейської інтеграції, ключові сфери співробітництва. Простежити еволюцію взаємовідносин України з ЄС протягом 2014-2022 рр. Оцінити надання Україні офіційного статусу кандидата на вступ до Євросоюзу в 2022 р. Висвітлити надання ЄС військово-політичної, економічної та гуманітарної допомоги Україні у супротиві російській агресії. Дослідити особливості ставлення окремих держав-членів Європейського Союзу до перспектив європейської інтеграції України.	3
9.	Тема 9. Україна – країни Північної Америки Завдання: Дослідити історичний контекст українсько-американських	3

	<p>відносин. Проаналізувати основні нормативно-правові документи, які визначають принципові положення стратегічного партнерства України та США: Пріоритети співробітництва Україна – США (Дорожня карта) від 31 березня 2008 р, Хартію Україна – США про стратегічне партнерство (20 грудня 2008 р.), Хартію стратегічного партнерства Україна – США (10 листопада 2021 р.). Оцінити значення рамкової угода щодо стратегічних основ оборонного партнерства між Міністерством оборони України та Міністерством оборони США (31 серпня 2021 р.) для посилення національної безпеки України.</p> <p>Висвітлити історичні умови та основні етапи розвитку «особливого партнерства» України та Канади. Визначити роль української діаспори у підтримці українсько-канадських відносин.</p>	
10.	<p>Тема 10. Відносини України з країнами Центральної та Східної Європи</p> <p><i>Завдання:</i> розкрити ключові пріоритети україно-польських відносин. Проаналізувати проблеми україно-румунських відносин. Дослідити історичні передумови та стан україно-угорських відносин. Оцінити стан відносин України з країнами Балтії (Латвія, Литва, Естонія).</p>	3
11.	<p>Тема 11. Проблеми та перспективи розвитку відносин України з країнами Африки та Латинської Америки</p> <p><i>Завдання:</i> проаналізувати національні інтереси України в країнах Транссахарської Африки. Оцінити стратегічні пріоритети України у відносинах з країнами Латинської Америки.</p>	2
12.	<p>Тема 12. Україна та країни Азії та Близького Сходу</p> <p><i>Завдання:</i> дослідити основні етапи розвитку та сучасний стан україно-китайських відносин. Оцінити стан україно-японських відносин на сучасному етапі. Простежити сучасний стан відносин України з Південною Кореєю. Визначити основні напрямки та перспективи взаємодії з Індією. Оцінити національні інтереси України у країнах Близького Сходу. Проаналізувати стан україно-турецьких відносин.</p>	3
13.	<p>Тема 13. Участь України в універсальних міжнародних організаціях</p> <p><i>Завдання:</i> розглянути характер та специфіку членства України в ООН, діяльність України в системах ООН. Дослідити зміну парадигми співпраці України з ООН внаслідок агресії в Україні. Оцінити значення та потенціал підписання Україною Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Підготувати виступ з метою захисту національних інтересів України в Раді Безпеки ООН.</p>	2
14.	<p>Тема 14. Участь України в регіональних міжнародних організаціях</p> <p><i>Завдання:</i> дослідити та оцінити діяльність України в межах Ради Європи та ОБСЄ. Вивчити рішення ЄСПЛ (за переліком, запропонованим в межах курсу), усвідомити вплив, який практика ЄСПЛ має на внутрішню політику в Україні. Оцінити діяльність парламентських делегацій в рамках Ради Європи та ОБСЄ.</p>	2
15.	Підготовка курсової роботи	20
	Разом	56

6. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання студента є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується разом із складанням підсумкового іспиту із даної навчальної дисципліни. Метою такого виду роботи виступає самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Індивідуальні завдання з дисципліни сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Для покращення підготовки майбутнього спеціаліста, поглиблення запропонованого під час лекцій матеріалу застосовуються такі види індивідуальних завдань як реферати, аналітичні огляди, курсові роботи, тощо. Тому, для засвоєння навчального матеріалу курсу «Зовнішня політика України» студентам пропонується виконати курсову роботу за індивідуальною темою. Робота виконується українською мовою. При оформленні такого виду робіт слід користуватися методичними рекомендаціями до виконання курсових робіт з дисципліни «Зовнішня політика України».

Загальний обсяг роботи 30–40 сторінок.

Курсова робота повинна містити:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основну частину, яка складається з двох розділів;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (якщо є).

Форма проведення підсумкового оцінювання виконаної роботи - захист курсової роботи.

Захист роботи проходить в наступному порядку:

- доповідь студента тривалістю до 8 хвилин;
- відповіді на питання викладача і присутніх на захисті;
- відповіді студента на зауваження керівника. Доповідь структурно складається з трьох частин:
  - вступ – 1–2 хвилини (короткий зміст вступу до роботи, обґрунтування вибору теми, мета, задачі, методика дослідження і та ін.);
  - інформація про виконану роботу – 3–4 хвилини (послідовно за розділами основної частини, що автором самостійно здійснено, проаналізовано, розраховано і т.ін.);
  - повний виклад результатів дослідження, що складають предмет захисту 1–2 хвилини (висновки, тобто зміст висновку роботи).

При оцінці роботи враховується глибина опрацювання і широта обхвату теми, ступінь використання джерел, уміння аналізувати зібраний матеріал, письменність і стиль викладу, якість технічного оформлення роботи, якість доповіді студента і його відповідей на питання та критичні зауваження. Роботу оцінюють на закритому засіданні комісії.

Захищені курсові роботи передаються на кафедру, де вони зберігаються згідно з вимогами до такого виду документів.

Індивідуальні завдання (Теми курсових робіт)

1. Правові основи, стратегічні пріоритети та ключові напрямки зовнішньої політики України.
2. Протидія російській агресії як ключових напрямків зовнішньої політики України.
3. Інституційні та правові основи зовнішньополітичної діяльності України на сучасному етапі.
4. Стратегічні напрямки співпраці України з «Групою семи».
5. Сучасний стан та стратегічні пріоритети зовнішньої політики України у відносинах з Великою Британією.
6. Сучасний стан та стратегічні пріоритети зовнішньої політики України у відносинах з Італією.
7. Сучасний стан та стратегічні пріоритети зовнішньої політики України у відносинах з Канадою.
8. Сучасний стан та стратегічні пріоритети зовнішньої політики України у відносинах з Німеччиною.
9. Сучасний стан та стратегічні пріоритети зовнішньої політики України у відносинах зі США.
10. Сучасний стан та стратегічні пріоритети зовнішньої політики України у відносинах з Францією.
11. Сучасний стан та стратегічні пріоритети зовнішньої політики України у відносинах з Японією.
12. Євроінтеграційні пріоритети зовнішньої політики України: особливості еволюції та сучасний стан
13. Атлантична інтеграція України як стратегічний вектор зовнішньої політики.
14. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-австрійських відносин
15. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-азербайджанських відносин.
16. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-грузинських відносин.
17. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-естонських відносин.
18. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-ізраїльських відносин.

19. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-індійських відносин.
20. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-китайських відносин.
21. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-латвійських відносин.
22. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-литовських відносин.
23. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-молдовських відносин.
24. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-польських відносин.
25. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-румунських відносин.
26. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-словацьких відносин.
27. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-турецьких відносин.
28. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-угорських відносин.
29. Становлення, сучасний стан та стратегічні пріоритети українсько-чеських відносин.
30. Зовнішньополітична діяльність України щодо міжнародної ізоляції Росії, притягнення її до відповідальності за воєнні злочини та консолідації союзників.
31. Зовнішньополітичні пріоритети України в країнах Близького Сходу.
32. Сучасний стан та зовнішньополітичні пріоритети України у відносинах з країнами Західних Балкан.
33. Сучасний стан та зовнішньополітичні пріоритети України у відносинах з країнами Індостанського регіону (Австралія, Японія, Південна Корея, Індонезія, Сінгапур та ін.), країнами АСЕАН.
34. Сучасний стан та зовнішньополітичні пріоритети України у відносинах з країнами Латинської Америки.
35. Сучасний стан та зовнішньополітичні пріоритети України у відносинах з країнами Північної Європи.
36. Сучасний стан та зовнішньополітичні пріоритети України у відносинах з країнами Субсахарської Африки (Кенія, ПАР, Нігерія, Гана, Єгипет, Танзанія, Сенегал та ін.).
37. Сучасний стан та зовнішньополітичні пріоритети України у відносинах з країнами Центральної Азії.
38. Основні напрямки та стратегічні пріоритети зовнішньополітичної діяльності України в ООН.
39. Сучасний стан та стратегічні пріоритети зовнішньополітичного співробітництва України з ОБСЄ.

40. Сучасний стан та стратегічні пріоритети зовнішньополітичного співробітництва України з Радою Європи.
41. Основні вектори зовнішньополітичної діяльності України з формування міжнародної коаліції з відновлення України.
42. Стратегічні пріоритети санкційної дипломатії України.
43. Стратегічні пріоритети воєнної дипломатії України.
44. Основні напрямки та стратегічні пріоритети енергетичної дипломатії.
45. Основні напрямки та стратегічні пріоритети культурної дипломатії України.
46. Основні напрямки та стратегічні пріоритети публічної дипломатії України.
47. Стратегічні пріоритети України щодо закордонного українства.
48. Зовнішньополітична діяльність зі стратегічними партнерами України: реалії та тенденції в умовах війни.

УВАГА! При написання курсової роботи акцент робиться на сучасному стані зовнішньополітичної діяльності України та протидії російській агресії, на внеску української дипломатії у боротьбі за відстоювання національних інтересів, боротьбі за мир та міжнародну безпеку в умовах російсько-української війни.

Тема індивідуального завдання (курсної роботи) обирається студентом та узгоджується з викладачем. За узгодженням з викладачем студент може запропонувати власну тему, присвячену дослідженню окремих аспектів зовнішньої політики України та міжнародно-політичної взаємодії.

7. Методи навчання

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов'язаної, цілеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів.

Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;
- розповідь;
- пояснення.

7.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;
- демонстрація.

7.3. Практичні методи навчання:

- метод робіт з письмовими джерелами;
- метод робіт з аудіо/ відеоматеріалами;

- практичні заняття.

8. Методи контролю

В умовах воєнного стану лекції та семінари проводяться виключно в онлайн режимі із застосуванням платформ для відеоконференцій: ZOOM, Skype, Google Meet. 25-30% часу лекції обов'язково резервується для запитань, дискусій, обговорення навчального матеріалу.

Поточний контроль (засвоєння тем розділів) – здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних та практичних занять (усні відповіді, доповіді, групова дискусія);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки індивідуальних завдань в ході самостійної роботи студентів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу (у вигляді тестування, написання есе);
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати ситуаційні, прогностичні та інші задачі;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних та хмарних технологій;
- контроль та оцінювання вмінь та навичок вирішувати кейсові проблемні завдання із розподілом ролей в командах;
- контроль та оцінювання виконання індивідуальної семестрової роботи.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни здійснюється по її завершенню у вигляді тестового іспиту.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);
- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем сучасних міжнародних відносин (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);
- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем сучасних міжнародних відносин (підготовка наукової статті, тез доповідей та ін., що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та самостійна робота																Разом	Екзамен	Сума	
Розділ 1						Розділ 2										Курсова робота	60	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14						
C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11	C12	C13	C14	C15	C16				
2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	20			
Семінар, есе	Семінар	семінар	Семінар	Семінар	Семінар	Доповіді	Доповіді	Семінар	Семінар	Доповіді	Семінар	Семінар	доповіді	доповіді	Семінар				

T1, T2 ... – теми розділів, C1, C2... – семінарські заняття

При вивченні кожного розділу проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів студентів з доповідями та презентаціями. На семінарському занятті студент може отримати від 1 до 2,5 балів. Максимально студент може отримати 40 балів. Курсова робота – 20 балів. Екзамен – 40 балів. Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає 100 балів.

Структура та складові підсумкової оцінки з дисципліни

Поточний контроль – 60 балів, включаючи 20 балів за курсову роботу.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної та індивідуальної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань самостійної роботи.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Усний виступ та виконання письмового завдання (есе, презентація, виступ з доповіддю)	Критерії оцінювання
2,5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
2	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
1,5	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
1	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0,5	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

Доповнення виступу:

1 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали власні аргументи щодо основних положень даної теми.

0,5 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку.

Суттєві запитання до доповідачів:

1 бали отримують студенти, які своїм запитанням до виступаючого суттєво і конструктивно можуть доповнити хід обговорення теми.

0,5 бал отримують студенти, які у своєму запитанні до виступаючого вимагають додаткової інформації з ключових проблем теми, що розглядається.

Умови допуску студента до підсумкового семестрового контролю (екзамену): підготовка доповідей з презентаціями та робота на семінарських заняттях за результатами яких він набрав не менше 30 балів.

Підсумковий контроль засвоєння дисципліни здійснюється по її завершенню у вигляді тестового іспиту. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння всіх тем дисципліни.

Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40, на що відводиться 40 хвилин.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на іспиті студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

За підсумками поточного і підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно. Відповідно до шкали оцінювання, мінімальна кількість балів, які повинен набрати студент для одержання екзамену, становить 50 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно
70–89	добре
50–69	задовільно
1–49	незадовільно

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Закони та нормативні акти

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2469-19>.
3. Закон України Про приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 47, ст.421. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/248/94-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Закону України Про дипломатичну службу [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 26, ст.219. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661>
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392./2020. Законодавство України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/392/2020>
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки»: Указ Президента України від 16.02.2022 р. № 56/2022. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0088525-21#Text>.
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року «Про Стратегію інформаційної безпеки» : Указ Президента України від 28.12.2021 № 685/2021. Законодавство України : офіц. портал. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>
5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України» : Указ Президента України від 26.08.2021 № 448/2021. Президент України Володимир Зеленський : офіц. інтернет-представництво. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>.
6. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 05.12.1994 [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158#Text
7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Верховна Рада України. Законодавство України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Базова література

1. Борисова О. В. Зовнішня політика України: історія та сучасність: курс лекцій / О. В. Борисова. — К.: Кондор-Видавництво, 2017. – 344 с.
2. Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2023. – 264 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <file:///C:/Users/User/Downloads/0017516.pdf>.
3. Волошин Ю.О. Зовнішня політика України в умовах європейської інтеграції: проблеми конституційно-правового забезпечення: монографія / Ю. О. Волошин, С. В. Папаяні. Одеса: Фенікс, 2015. – 231 с.

4. Головченко В. І., Матвієнко В. М. Дипломатична історія України (1923–1993 роки): навч. посіб. К.: Ніка-центр, 2018. – 420 с.
5. Григор'єва Т. Історія дипломатії від давнини до кінця XVIII ст. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. – 176 с.
6. Дорош Л., Івасечок О., Турчин Я. Зовнішня політика України. Л.: Видавництво Львівської політехніки, 2021. – 348 с.
7. Дорошко М. С. Історія України: курс лекцій. – К.: Самміт-книга, 2021. – 472 с.
8. Дорошко М. С. Неоголошені війни Росії проти України у ХХ – на початку ХХІ ст.: Причини і наслідки. – К.: Ніка-Центр, 2018. – 196 с.
9. Зовнішня політика України: опорний конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання освітнього ступеня бакалавра спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини) / Укладачі: Палінчак М. М., Бокоч В. М., Дір І. Ю., Савка В. Я., Стебляк Д. М., Лешанич М. М. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. – 80 с.
10. Івченко О. Г. Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан. – К.: РІЦ УАННП, 1997. – 688 с.
11. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі. електронний навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2018. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://multimedia.posibnyku.vntu.edu.ua/mm/Ukraine-EU/>.
12. Кучик О. С. Зовнішня політика України: підручник. Л.: Знання, 2018. – 446 с.
13. Нариси з історії дипломатії України / Під ред. Смоля В.А., Галенко О.І., Камінський Є.Є., Кірсенко М.В. та ін. К., 2001. – 736 с.
14. Овсій І. О. Зовнішня політика України (від давніх часів до 1944 року): Навч. посібник. 2-ге вид. К.: Либідь, 2002. – 147 с.
15. Смолій, В. Історичний контекст формування проекту русский мир та практика його реалізації в Криму й на Донбасі : аналітична записка / Валерій Смолій, Лариса Якубова ; Інститут історії України НАН України. – Київ, 2018. – 144 с. – Режим доступу : <http://resource.history.org.ua/item/0013907>.
16. Стратегічна культура та зовнішня політика України: монографія / за заг. редакцією І. М. Ковалю, О. І. Брусиловської, В. А. Дубовика. Одеса, 2017. – 264 с.
17. Стратегічне партнерство з Турецькою Республікою : зовнішньоекономічні аспекти : аналіт. доп. / [Н. Гавриленко, А. Бобровицький, М. Замікула та ін.] ; заг. ред. М. Паламарчука, Р. Юлдашева. – Київ : НІСД, 2022. – 59 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2022.16>.
18. Турчин Я. Б. Історія міжнародних відносин (1914-2015) : навч. посібник / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Л. С. Матлай. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. – 140 с.
19. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин: підручник / Керівник авторського колективу д.і.н., професор Манжола В.А., за

- редакцією академіка НАН України Л. В. Губерського. К.: Вид-во Київ. ун-ту, 2008. – 512 с.
20. Чекаленко Л. Д., Федуняк С. Г. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів) : підручник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. Л. Д. Чекаленко. Київ : ДП «Вид. дім. Персонал», 2010. – 464 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу:: <http://portal.iapm.edu.ua/portal/media/books/fc8e7971-86e1-4de2-b69f-d23eef4d5c41.pdf>.

Допоміжна література

1. Parfinenko, A. (2023). Russian Revisionism as a Challenge to the International Order. *Actual Problems of International Relations*, 154(1), 18–33.
2. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/poslannya-prezydenta-ukrayiny/analitichna-dopovid-do-shchorichnoho-poslannya-1>.
3. Березовець Т. Анексія: острів Крим. Хроніки "гібридної війни" / Тарас Березовець. – 2-е вид. – Київ: Брайт Стар Паблішинг, 2016. – 391 с.
4. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи: Пер. з англ. — Л.: Лілея-НВ, 2000. — 236с.
5. Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. – Львів: Кальварія, 2006. – 474 с.
6. Зленко А. М. Дипломатія і політика України в процесі динамічних геополітичних змін / А. М. Зленко. – Х. : Фоліо, 2003. – 559 с.
7. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2017–2019) / Авт. вступ. ст., упоряд. А.Ю. Мартинов; Відп. ред. С. В. Віднянський. НАН України. Інститут історії України. К., 2020. 310 с.
8. Зовнішня політика України: підсумки 2022 року та прогнози на 2023-й. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://hromadske.ua/posts/zovnishnya-politika-ukrayini-pidsumki-2022-roku-tarprognози-na-2023-j?gclid=CjwKCAjw4ZWkBhA4EiwAVJXwqWAtvXB3Z--V7rNIWXs7-V8VnXPIf-Bg9wbvQf21ngcxAtYIBPCsaRoCPxwQAvD_BwE
9. Інтеграційні виміри трансформації пострадянського простору: монографія / за редакцією кандидата історичних наук, доцента А.Г. Бульвінського. – К. : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2020. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-institutu/intehratsiini-vymiry-transformatsii-postradianskoho-prostoru-monohrafiia-za-redaktsiieiu-kandydata-istorychnykh-nauk-dotsenta-ah-bulvinskoho.html>
10. Кузьо Т. Війна Путіна проти України. Революція, націоналізм і криміналітет / Наук. ред.: В. Ліхачов, І. Винокуров; Пер. з англ. А. Павлишина. Національний університет "Києво-Могилянська академія"; Центр

- європейських гуманітарних досліджень; Центр досліджень історії та культури східноєвропейського єврейства – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. – 560 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <file:///C:/Users/User/Downloads/0014495.pdf>.
11. Магда Є. В. Гібридна агресія Росії: Уроки для Європи. К.: Каламар, 2017. – 268 с.
  12. Макар Ю. Українській Дипломатії 100 років / Ю. Макар // Історико-політичні проблеми сучасного світу. - 2017. - Т. 35-36. - С. 77-94. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ippss_2017_35-36_12.
  13. Мережко О., Подгорна В. Росія як фашистське суспільство // Голос України. 9 травня 2022. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/359767>.
  14. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. Вип.29: міжвідомчий збірник наукових праць. Відп. ред. С.В. Віднянський. Київ: Ін-т історії України НАН України, 2020. 341 с.
  15. ПЕРЕЛОМ: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. Кн. 1. Відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 802 с.; іл. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <file:///C:/Users/User/Downloads/0016979.pdf>
  16. ПЕРЕЛОМ: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. Кн. 2. Відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 803–1526 с.; іл. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <file:///C:/Users/User/Downloads/0016979.pdf>.
  17. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В.П. Горбатенко; за ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка. — [2_е вид., доп. і перероб.]. — К.: Генеза, 2004. – 436 с.
  18. Режим Путіна: перезавантаження-2018 / М. М. Розумний (заг. ред.), Я. В. Бережний, І. В. Валюшко, Р. В. Власенко, Д. М. Горелов, В. С. Караваєв, А. В. Лепіхов, І. А. Павленко, В. О. Семененко, О. В. Снігир. – Київ : НІСД, 2018. – 480 с.
  19. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. – К. : НІСД, 2017. – 496 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Horbulin_Volodymyr/Svitova_hibrydna_viina_ukrainskyi_front.pdf?
  20. Снайдер Т. Про тиранію: Двадцять уроків двадцятого століття. Пер. Олеся Камишнікова – Київ: Видавництво Човен, 2022. – 128 с.
  21. Требін М. П. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посібник / за ред. М. П. Требін. – Харків : Право, 2016. – 540 с.

22. Українська дипломатична енциклопедія: у 2-х т. / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. – К.: Знання України, 2004. — Т. 1. – 760 с.
23. Українська дипломатична енциклопедія : у 2-х т. / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. – К.: Знання України, 2004. — Т. 2. — 812 с.
24. Українська призма: Зовнішня політика 2022. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. ТОВ «Вістка» — Київ, 2023. — 308 с.
25. Фукуяма Ф. (2023, 13 березня). Путінська війна проти ліберального порядку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/putinska-viina-proti-liberalnogo-poriadku-frensis-fukuiaama/>
26. Циватий В. Г. Гастрономічна дипломатія : світова та українська практика й традиції дипломатії «м'якої сили» ХХІ ст. // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2015. Вип. 22 (1). С. 168–172.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. ADASTRA – незалежний український аналітичний центр. Офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://adastra.org.ua/>
2. «Дзеркало тижня. Україна». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dt.ua/>.
3. Європейська правда. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/>
4. Міністерство закордонних справ України. Офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua>
5. Місія України при НАТО : офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nato.mfa.gov.ua>.
6. Науковий журнал «Стратегічна панорама». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/catalogue/5/>
7. Офіційний портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
8. Постійне представництво України при міжнародних організаціях у Відні : офіційна сторінка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vienna.mfa.gov.ua>.
9. Постійне представництво України при Раді Європи : офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://coe.mfa.gov.ua>.
10. Рада зовнішньої політики «Українська призма». Офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prismua.org/>
11. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. Офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/>.

- 12.«Українська правда». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/>.
- 13.Центр Разумкова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/ukr/journal.php>.

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Зовнішня політика України», режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=3713>.